

SHVETSIYADA MAKTABGACHA TA'LIM: BIZ BILGAN VA BILMAGAN JIHALTLAR

Sultonova Nurxon Anvarovna

Qo`qon davlat pedagogika instituti

Meliqo`ziyeva Kamolaxon, Qurbonova Nodiraxon

Qo`qon davlat pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya: *Maqolada Yevropa mamlakatlaridan biri Shvetsiyada maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatining asosiy vazifalari, ularning rivojlanish tarixi, o`ziga xos jihatlari, kuchli tomonlari, imkoniyat va afzalliklari haqida tahliliy ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so`zlar: *Shvetsiya, maktabgacha ta'lim, bola tarbiyasi, o`quv dasturlari, maktabgacha tarbiyachi, mutaxassis, oila, toza havo, tarbiya.*

Shvetsiyada birinchi maktabgacha ta'lim muassasalari 19-asrda paydo bo'lgan, ammo o'tgan asrning 70-yillarida ularga katta e'tibor berila boshlandi. 1996 yildan beri bolalarni tarbiyalash mas'uliyati sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoya vazirligidan ta'lim va tadqiqot vazirligiga o'tkazildi. Bunday ko'chirishning maqsadi maktabgacha ta'lim muassasalarining pedagogik va o'quv jihatlari kuchaytirishdir.

Shvetsiya maktabgacha va maktab muassasalari faoliyatining asosiy vazifalari mamlakat parlamenti, Riksdagen va ma'rifat vazirligi (Utbildningsdepartementet) tomonidan belgilanadi. 1998 yil 1 avgustda kuchga kirgan maktabgacha ta'lim muassasalari uchun birinchi o'quv dasturini (rto 98) joriy etish muhim bosqich bo'ldi. Shvetsiya hukumati va parlamenti qadriyatlar tizimini, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarining maqsad va majburiyatlarini belgilaydigan o'quv dasturini tasdiqladi.

O'quv dasturi yashash joyidan qat'i nazar, barcha bolalar uchun sifatli maktabgacha ta'limning kafolati hisoblanadi. Agar barcha bolalar bog'chalari bitta o'quv dasturiga rioya qilsalar, ular shunga o'xshash maqsadlarga ega. Shu bilan birga, ularga erishish yo'llari boshqacha bo'lishi mumkin. O'quv dasturi ish usullarini majburlamaydi, o'qituvchilar ota-onalar va bolalar bilan hamkorlikda ularni ishlab chiqish bilan shug'ullanadilar. Bir bolalar bog'chasida mos keladigan narsa boshqasida har doim ham maqbul emas.

Shvetsiyada maktabgacha ta'limning kuchli tomonlaridan biri bu o'qituvchilarni tayyorlashdir. Maktabgacha tarbiyachilar uchun maxsus universitet dasturi mavjud, uning davomiyligi

Shvetsiyaning 1996 yilgi maktabgacha ta'limning asosiy sanalari maktabgacha ta'lim muassasalari uchun javobgarlik ta'lim vazirligiga o'tadi. 1998 yil maktabgacha ta'lim muassasalari uchun davlat ta'lim dasturi qabul qilindi. 1998 yil olti yoshli bolalar umumta'lim maktabida maktabgacha sinfda o'qish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bu davlatda "maktabgacha tarbiyachi" mutaxassisligi bo'yicha o'qitish 3,5 yilni tashkil etadi. Har qanday talaba uni o'zlashtirishi mumkin, chunki "maktabgacha tarbiyachi" mutaxassisligi bo'yicha o'qitish to'liq davlat tomonidan moliyalashtiriladi.

Davlat ota-onalar haqida unutmaydi. 1948 yildan boshlab, Shvetsiyada bola tug'ilganda, ota-onalar pul nafaqasini olishadi. Bundan tashqari, dadam va onam 450 kunlik ta'til olish huquqiga ega, bu ikkala ota-ona ham bir vaqtning o'zida foydalanishi yoki keyingi sakkiz yil davomida o'z xohishiga ko'ra "cho'zilishi" mumkin. Xuddi shu imtiyozlardan asrab olingan bolalarning ota-onalari foydalanadilar.

Shvetsiyada maktabgacha ta'lim bolani tarbiyalashning tabiiy va zarur bosqichi hisoblanadi. Shuning uchun har bir shaharda va hatto kichik shaharchada (5,000 kishi) yetarli miqdordagi maktabgacha ta'lim muassasalari mavjud. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 1-5 yoshdagi bolalarning 80 foizi bolalar muassasalariga tashrif buyurib, u erda kuniga kamida ikki soat vaqt sarflashadi.

Mamlakatda maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitishda aniq vazifalarni belgilash odatiy hol emas, ularning yutuqlari hech qanday miqyosda baholanmaydi. Ta'limdagi asosiy e'tibor bolalarning jamoada muloqot qilish va o'ynash qobiliyatini rivojlantirishga, ularga bag'rikenglik va atrofdagi odamlarga hurmatni singdirishga qaratilgan.

Shvetsiyadagi bolalar bog'chalarida o'quvchilar ko'p vaqtlarini toza havoda o'tkazishlari odatiy holdir. Yurish yilning istalgan vaqtida amalga oshiriladi. Bundan tashqari, ob-havo yaxshi bo'lganda, kun davomida bolalarning uyqusi toza va toza havoda tashkil etiladi, bu albatta Shvetsiyaning yosh avlodining sog'lig'ini mustahkamlashga ta'sir qiladi. Bolalarga bunday g'amxo'rlik bilan ham, shved ota-onalari ob-havo sharoitidan qat'i nazar, bola kunduzi tashqarida ko'proq vaqt o'tkazadigan bolalar bog'chalarini afzal ko'rishadi.

Bolalar muassasalari xizmatlaridan foydalanish qiymati to'g'ridan-to'g'ri butun oila a'zolarining daromadlariga bog'liq va jami daromadning atigi 1-3 foizini tashkil qiladi, shuningdek oilada tarbiyalangan bolalar soniga bog'liq.

Kam ta'minlangan oilalarga bolalar bog'chasini to'lash zarurati bekor qilinadi va badavlat ota-onalar 1260 shved kronasidan oshmasligi kerak bo'lgan to'lovni to'laydilar, bu taxminan 6010 rus rublini tashkil etadi. Shunday qilib, shved oilasining bolalarni tarbiyalash bilan bog'liq xarajatlarida bolalar ta'limi muassasasi uchun to'lov ahamiyatsiz bo'lib, Shvetsiyani Yevropaning boshqa mamlakatlaridan ajratib turadi. Mamlakatda bunday o'quv dasturi qabul qilindi, unga ko'ra maktabgacha ta'lim muassasalari barcha bolalar uchun, ularning jinsidan qat'i nazar, teng rivojlanish sharoitlarini ta'minlaydi. Ushbu qoidaga qat'iy rioya qilinadi, garchi ba'zida jamiyatda qizlar va o'g'il bolalarni tarbiyalashga teng bo'lmagan talablar mavjud.

Shvetsiya bolalar bog'chalarida ishlaydigan erkaklar pedagogik tarkibi 5% ni tashkil qiladi. Albatta, bu raqam ta'sirchan emas, ammo u Yevropaning deyarli barcha mamlakatlarida shunga o'xshash ko'rsatkichdan oshadi.

Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsak, Shvetsiya demokratik, farovon mamlakat bo'lib, rivojlangan ta'lim tizimiga ega, ulkan ijodiy salohiyatga ega, ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarni har tomonlama qo'llab-quvvatlashning uzoq an'alariga ega. Uzlaksizlik, mavjudlik, universalizm - Shvetsiyada maktabgacha ta'lim muassasalaridan boshlab ta'lim jarayonining barcha darajalarida rioya qilishga harakat qiladigan ta'lim tizimining asosiy tamoyillari. Davlatning bolalar va ularning ota-onalariga bo'lgan g'amxo'rliqi shved maktabgacha ta'limini dunyodagi eng yaxshi ta'limlardan biriga aylantiradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 maydagi "O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi RQ-4312-sonli qarori.
2. Sultonova N, Nazirova G, Maktabgacha ta'limda qiyosiy pedagogika, o'quv qo'llanma, 2023 yil Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantiriga qo'yiladigan Davlat talablari. -T., 2018.
4. Bakhodirovna, Muminova Gulasal, and Qurbonova Ruxshona. "THE IMPORTANCE OF PRESCHOOL EDUCATION IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF UZBEKISTAN." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE &*

INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12.03 (2023): 78-82.

5. Bakhodirovna, Muminova Gulasal, and Qurbonova Ruxshona. "THE IMPORTANCE OF PRESCHOOL EDUCATION IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF UZBEKISTAN." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12.03 (2023): 78-82.*
6. Malikovna, Nazirova Gozal. "Bolalarni maktabga tayyorlashda ota-onalarning o'rnini." *PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI 1.2 (2023): 100-105.*
7. Xalkuziyeva, Dilnoza. "BOLAJAK TARBIYACHILARNI OQITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METODLARDAN FOYDALANISH." *Наука и технология в современном мире 2.14 (2023): 33-35.*
8. Anvarovna, Sultonova Nurxon, and Xalkuziyeva Dilnoza Baxodirovna. "PROBLEMS OF WORKING WITH PARENTS OF CHILDREN NOT INVOLVED IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS." *International Journal of Early Childhood Special Education 15.1 (2023).*

